

# ARCHEOWIEŚCI 19

Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej UW

## SYRIA - TELL ARBID 2010

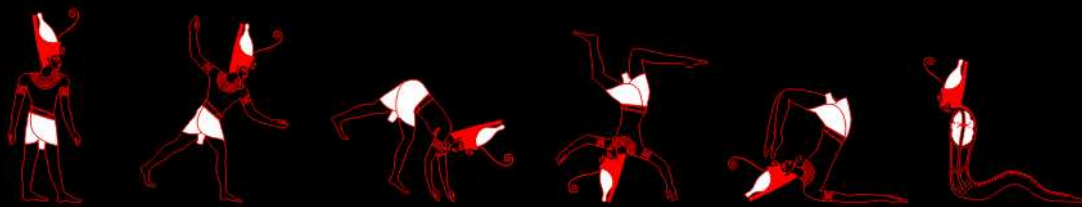
### Zakończenie projektu poznańskiego zespołu

Po czteromiesięcznych badaniach na stanowisku Tell Arbid w północno-wschodniej Syrii powrócił do Polski zespół archeologów z Poznania. Archeolodzy i studenci z Instytutu Prahistorii UAM, kierowani przez prof. dr. hab. Rafała Kolińskiego realizowali projekt archeologiczny w ramach Polsko-Syryjskiej Misji Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej UW, której kierownikiem jest prof. Piotr Bieliński (Instytut Archeologii UW).

Badania poznańskich archeologów koncentrowały się w tzw. „Sektorze P”, usytuowanym we wschodniej części stanowiska Tell Arbid. Tegoroczne wykopaliska zakończyły projekt, którego celem było przebadanie pozostałości z okresu postakadyjskiego (ok. 2150-2000 p.n.e.). Jak już wspominaliśmy w „Archeowieściach Centrum” nr 10 badania te mają szczególne znaczenie, gdyż jeszcze całkiem niedawno uważano, że pod koniec III tysiąclecia p.n.e. północna Mezopotamia (na terenie której położone jest Tell Arbid) została niemal całkowicie wyludniona na skutek poważnych zmian klimatycznych.

### Unikatowy karawanseraj z końca III tysiąclecia p.n.e.

Taki obraz stoi jednak w sprzeczności z wynikami prac poznańskiego zespołu. Okazuje się, że pod koniec III tysiąclecia p.n.e. miasto świetnie prosperowało, czego przejawem jest m.in. imponujące rozmiarami i jakością budownictwo. Centrum zabudowy z okresu post-akadyjskiego stanowił niemal kwadratowy w planie budynek o wymiarach ok. 14 x 14 m. Budowla została częściowo zniszczona w wyniku erozji stanowiska, zachował się jednak m.in. rozległy dziedziniec (5,25 x 4,75 m) brukowany częściowo otoczkami, a częściowo wypalonymi ceglami, a także główne pomieszczenie (o wymiarach 5,2 x 5 m) otoczone z trzech stron rzędem mniejszych, kwadratowych pomieszczeń. Z dziedzińca do głównej sali prowadziły drzwi zaopatrzone w kamienny próg i kamienne jarzmo drzwiowe. Podłoga tej sali wyłożona była ceglami suszonymi, na których wzniesiono takie instalacje jak niewielkie piece i paleniska. Do mniejszych pomieszczeń o przeznaczeniu magazynowym prowadziły osobne wejścia z dziedzińca. Archeolodzy przypuszczają, że do kompleksu wiodła niegdyś brama, zapewne usytuowana od południa, ale stan zachowania ściany zamykającej dziedziniec od tej strony nie pozwolił jej zidentyfikować. Opisana konstrukcja, interpretowana jest jako karawanseraj, czyli miejsce postoju karawan z pomieszczeniami dla podróżnych. Jest to pierwsze tego typu odkrycie z okresu końca III tysiąclecia z północnej Mezopotamii - nie ma analogii wśród znanych dotąd budowli z okresu postakadyjskiego.



# ARCHEOWIEŚCI 19

Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej UW

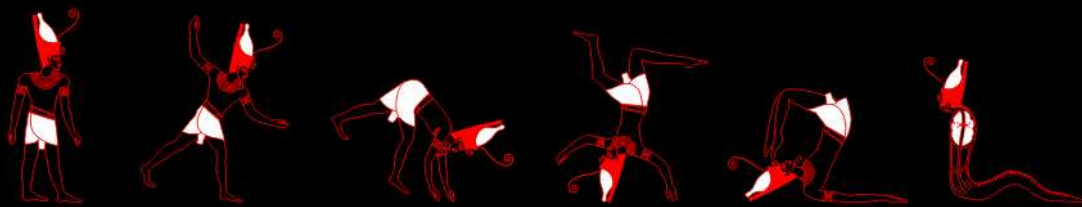
Prócz opisanego budynku odsłonięto pozostałości trzech mniejszych konstrukcji zlokalizowanych na zachód i północ od niego. Dwie z nich zostały już w pełni odkopane i wiadomo, że w jednej mieścił się warsztat odlewniczy. Zabudowa położona na północy oddzielona była od głównego budynku wąską ulicą. Pod podłogami domów i poza domami zidentyfikowano szereg grobów należących do mieszkańców osady post-akadyjskiej: noworodków, dzieci i dorosłych. Bardzo ciekawym odkryciem jest także odsłonięcie systemu służącego do odprowadzania nadmiaru wody deszczowej, przecinającego w kierunku z zachodu na wschód główną budowlę. Ten system odwadniający zachowany na odcinku ok. 20 m, składał się z terakotowych rur umieszczonych w poprzek ceglanych murów oraz łączących rury odcinków odkrytych kanałów. Kanały miały ścianki i dno wzmocnione kamieniami i fragmentami połamanych naczyń.



Fot. 1 Panorama na budowlę postakadyjskie (fot. R. Koliński)

## Kolejne ciekawe pochówki z początku II tysiąclecia p.n.e.

W trakcie badań, w północno-wschodniej części sektora P, odsłonięto dobrze zachowane budowle z późniejszego okresu ceramiki chaburskiej (ok. 1800 – 1700 p.n.e.). Odsłonięto m. in. Dom I, który pod koniec swej historii funkcjonowania składał się z czterech pomieszczeń ułożonych w literę L o długości ramion odpowiednio ok. 22 i ok. 8 m. Wszystkim domostwom z tego okresu towarzyszyły wkopane w ziemię groby. Ustalono, że groby z małą ceglana komorą zamkniętą od góry ceglami ustawionymi „w karo” stanowią skromniejszą odmianę dużych grobowców komorowych również występujących na stanowisku i uważanych do tej pory za najbardziej okazałą formę pochówku. Tymczasem grobowce z zamknięciem „w karo”, choć mniejsze, zawierały niekiedy kilka pochówków oraz bogate wyposażenie – w jednym z nich znaleziono grot włóczni, trzy szpile i pierścień z brązu oraz trzy naczynia ceramiczne. Odkrycie w 2010 roku czterech nowych grobów na tzw. „cmentarzysku północnym” potwierdziło, że skupiska grobów różnych typów tworzą małe cmentarzyska, służące mieszkańcom poszczególnych domów. Jednak powiązanie grobów z domami nie jest na obecnym etapie możliwe.



# ARCHEOWIEŚCI 19

Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej UW



Fot. 2 Znaleźiska z grobu chaburskiego (fot. Tomasz Tam)

Tekst: Rafał Koliński

Redakcja: Zuzanna Wygnańska